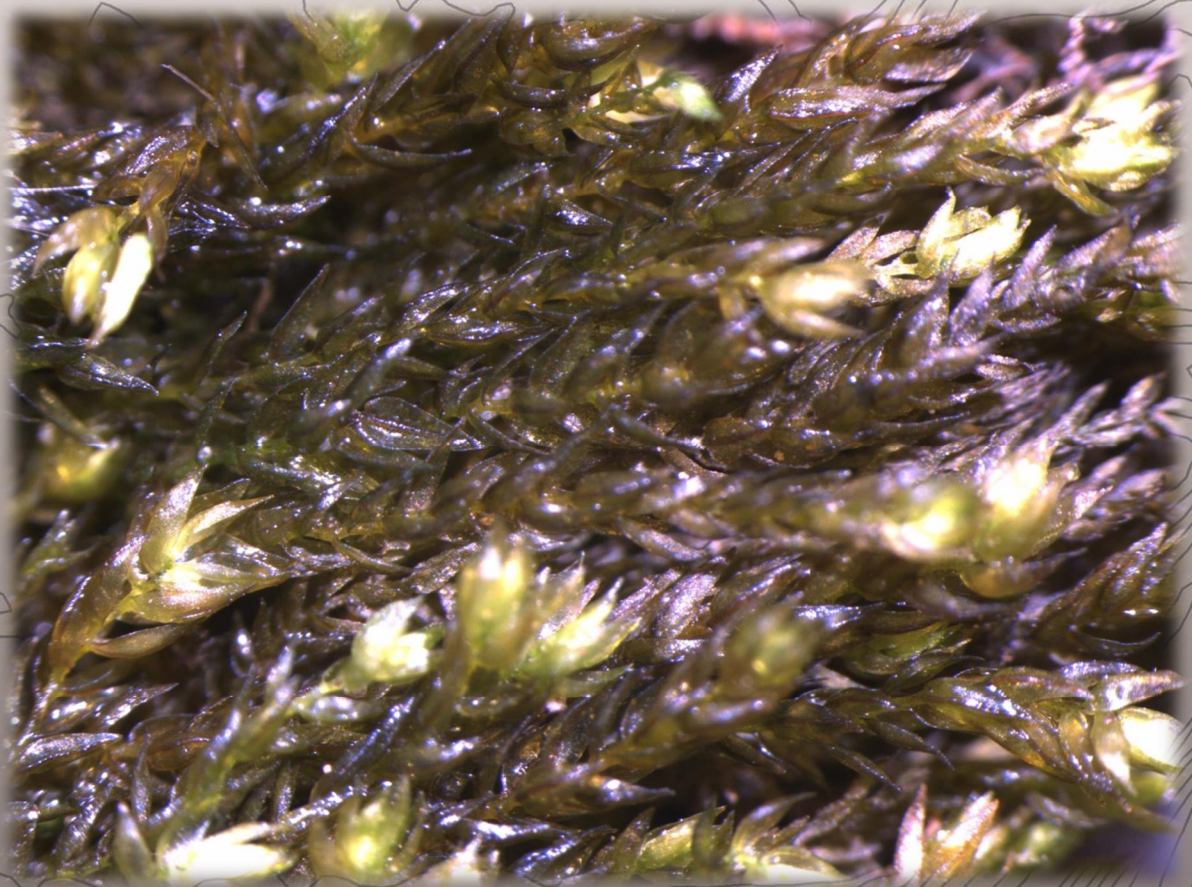

Mosekartlegging i Åkersvika NR i Hamar og Stange kommuner

Torbjørn Høitomt

BioFokus-notat 2014-10

BIO
FOKUS

Ekstrakt

Biofokus har på oppdrag for Asplan Viak utført en kartlegging av mosefloraen i Åkersvika naturreservat i Hamar og Stange kommuner i Hedmark. Med denne og tidligere kartlegginger i området er det nå kjent 106 mosetaksa fra reservatet. Registreringene er utført i forbindelse med utvidelsen av E6 gjennom reservatet.

Nøkkelord

E6
Moser
Åkersvika
Naturreservat
Stange
Hamar
Rødlistearter
Våtmark

Omslag

Striglekrypmose
Hygroamblystegium fluviatile
(NT) fra Flagstadelva
Foto: Torbjørn Høitomt

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-346-0

BioFokus-notat 2014-10

Tittel

Moseregistreringer i Åkersvika NR i Hamar og Stange kommuner

Forfattere

Torbjørn Høitomt

Dato

3. april 2014

Antall sider

6 sider

Refereres som

Høitomt, T. 2014. Moseregistreringer i Åkersvika NR i Hamar og Stange kommuner. BioFokus-notat 2014-10. Stiftelsen BioFokus. Oslo

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Asplan Viak
v/Oddmund Wold

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO
E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Innledning

Innholdet i dette notatet er ment brukt i en større rapport om status for naturverdiene i Åkersvika naturreservat som skal leveres i forbindelse med utvidelse av E6 gjennom reservatet. Mosekartleggingen i 2014 er utført av BioFokus v/Torbjørn Høitomt på oppdrag fra Asplan Viak.

Mosefloraen i Åkersvika naturreservat

Bakgrunn

Det har tidligere blitt gjennomført to runder med vegetasjonsanalyser langs en rekke transekter i reservatet (Wold 1983, Wold 1993). Disse analysene genererte en del data om mosefloraen på marken langs disse transektene. I tillegg ligger det inne noen gamle funn av moser fra Hamar by, men disse er dårlig stedfestet og det er lite trolig at de stammer fra reservatet (Artskart 2013).

Det ble utført en stikkprøvemessig kartlegging av mosefloraen i reservatet den 31. mars og 1. april 2014. Det ble valgt ut sju steder der målet var å fange opp en så stor del av miljøvariasjonen som mulig innenfor reservatet. Det har i etterkant, så langt det var ressursmessig fornuftig, blitt utarbeidet en artsliste (tabell 1) som er å betrakte som en oversikt over hvilke mosearter som nå er kjent innenfor reservatet. Denne lista omfatter 106 taksa som er bestemt til art. I tillegg er det påvist flere arter hovedsakelig innen slektene blomstermoser *Schistidium* og vrangmoser *Bryum* som ikke er bestemt til art. De fleste av artene på lista ble påvist enten både i 1993 og 2014 eller bare i 2014. Noen ble imidlertid ikke sett i 2014, men finnes trolig fortsatt. Det er vanskelig å si noe om hvor stor andel av moseartene i reservatet som nå er kjent, men man kan anta at minst 75 % nå er kjent.

Alle funn fra 2014 vil bli publisert i Artskart. Det er tatt belegg av interessante arter som vil bli sendt til herbariet ved Vitenskapsmuseet i Trondheim.

Tabell 1: Oversikt over mosearter som er kjent fra Åkersvika naturreservat. I kommentarfeltet er følgende forkortelse benyttet: DV = død ved, E = epifytt, M = vokser på marken/ på stein V = vokser i/ved vann.

Vitenskapelig navn	Norsk navn	RL-kategori	Siste funnår	Kommentar
<i>Abietinella abietina</i>	Granmose		2014	M
<i>Amblystegium radicale</i>	Stjernekrøpmose	EN	2014	Svært sparsomt på én lokalitet, ikke samlet
<i>Amblystegium serpens</i>	Trådkrøpmose		2014	DV/M
<i>Anomodon attenuatus</i>	Piskraggmose		2014	M
<i>Atrichum undulatum</i>	Stortaggmose		2014	M

Vitenskapelig navn	Norsk navn	RL-kategori	Siste funnår	Kommentar
<i>Barbula convoluta</i>	Slireskruemose		2014	M
<i>Blasia pusilla</i>	Flekkmose		2014	M/V
<i>Brachytheciastrum velutinum</i>	Fløyelslundmose		2014	DV/M
<i>Brachythecium albicans</i>	Bleiklundmose		2014	M
<i>Brachythecium glareosum</i>	Gull-lundmose		2014	DV/E
<i>Brachythecium rivulare</i>	Sumplundmose		2014	DV/M
<i>Brachythecium rutabulum</i>	Storlundmose		2014	DV
<i>Bryoerythrophyllum recurvirostris</i>	Rødfotmose		1980	M
<i>Bryum argenteum</i>	Sølvvrangmose		2014	M
<i>Calliergon cordifolium</i>	Pjuskjønnmose		2014	M/V
<i>Calliergon stramineum</i>	Grasmose		2014	M/V
<i>Calliergonella cuspidata</i>	Sumpbroddmose		2014	M/V
<i>Calliergonella lindbergii</i>	Engbroddmose		2014	M
<i>Campyliadelphus chrysophyllus</i>	Sigdstjernemose		2014	M
<i>Campylophyllum sommerfeltii</i>	Stubbehakemose		2014	DV
<i>Cephalozia bicuspidata</i>	Broddglefsemose		2014	M
<i>Ceratodon purpureus</i>	Ugrasvegmosse		2014	M
cf. <i>Weissia brachycarpa</i>	cf. Hinnekrusmose		2014	M
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>	Bekkeblonde		2014	V
<i>Cirriphyllum piliferum</i>	Lundveikmose		2014	M
<i>Climacium dendroides</i>	Palmemose		2014	M
<i>Conocephalum conicum</i>	Sumpkrokodillemose		2014	M/V
<i>Cratoneuron filicinum</i>	Kalkmose		2014	M
<i>Dicranella heteromalla</i>	Smaragdgrøftmose		2014	M
<i>Dicranum fuscescens</i>	Bergsigd		2014	M
<i>Dicranum montanum</i>	Stubbesigd		2014	DV
<i>Dicranum scoparium</i>	Ribbesigd		2014	DV/E/M
<i>Didymodon fallax</i>	Vegkurlmose		2014	M
<i>Ditrichum flexicaule</i>	Storbust		2014	M
<i>Drepanocladus polygamus</i>	Strandklo		2014	M/V
(<i>Encalypta sphenoloba</i>)	(Hårklokkemose)	EN	?	M – Uklar taksonomi, mulig sammenblanding med <i>E. pilifera</i> . Uansett ikke gjenfunnet 2014
<i>Eurhynchiastrum pulchellum</i>	Krypoldmose		1980	M
<i>Fissidens bryoides</i>	Dverglommemose		2014	M
<i>Fissidens osmundoides</i>	Stivlommemose		2014	M
<i>Fontinalis antipyretica</i>	Kjølelvemose		2014	V
<i>Fontinalis hypnoides</i>	Flotelvemose		2014	V (M)
<i>Funaria hygrometrica</i>	Pestbråtemose		2014	M
<i>Hygroamblystegium fluviatile</i>	Striglekrypemose	NT	2014	V - Stedvis rikelig langs flagstadelva

Vitenskapelig navn	Norsk navn	RL-kategori	Siste funnår	Kommentar
<i>Hygroamblystegium varium</i>	Flokekrypmose	EN	2014	M/V - Sparsomt ved Tjuvholmen
<i>Hylocomium splendens</i>	Etasjemose		2014	M
<i>Hypnum cupressiforme</i>	Matteflette		2014	DV/E/M
<i>Kindbergia praelonga</i>	Sprikemoldmose		1980	M
<i>Leptobryum pyriforme</i>	Pæremose		2014	M
<i>Leptodictyum riparium</i>	Starrmose		2014	DV/M/V
<i>Leskea polycarpa</i>	Seljemose		2014	DV/E
<i>Lophocolea bidentata</i>	Totannblonde		2014	M/DV
<i>Lophocolea heterophylla</i>	Stubbeblonde		2014	DV
<i>Marchantia polymorpha</i>	Tvaremoser sp.		1980	M
<i>Metzgeria furcata</i>	Gulband		2014	E
<i>Mnium spinosum</i>	Strøtornemose		2014	M
<i>Orthotrichum affine</i>	Klokkebustehette		2014	E
<i>Orthotrichum anomalum</i>	Fakkelbustehette		2014	M
<i>Orthotrichum obtusifolium</i>	Buttbustehette		2014	E
<i>Orthotrichum pumilum</i>	Taggbustehette		2014	E
<i>Orthotrichum speciosum</i>	Duskbustehette		2014	E
<i>Orthotrichum stramineum</i>	Bleikbustehette		2014	E
<i>Oxyrrhynchium hians</i>	Oremoldmose		2014	M
<i>Paraleucobryum longifolium</i>	Sigdnervemose		2014	DV/M
<i>Pellia epiphylla</i>	Flikvårmose		2014	M/V
<i>Phascum cuspidatum</i>	Svøpløkmose		2014	M
<i>Plagiochila asplenoides</i>	Prakthinnemose		1980	M
<i>Plagiomnium cuspidatum</i>	Broddfagermose		2014	DV/M
<i>Plagiomnium ellipticum</i>	Sumpfagermose		2014	M
<i>Plagiomnium medium</i>	Krattfagermose		2014	M
<i>Plagiomnium rostratum</i>	Nebbfagermose		2014	M
<i>Plagiothecium denticulatum</i>	Flakjamnemose		2014	M
<i>Plagiothecium curvifolium</i>	Klojamnemose		1980	M?
<i>Pleurozium schreberi</i>	Furumose		2014	M
<i>Pohlia cruda</i>	Opalnikke		2014	M
<i>Pohlia nutans</i>	Veinikke		2014	M
<i>Polytrichastrum longisetum</i>	Brembinnemose		1980	M
<i>Polytrichum commune</i>	Storbjørnemose		1980	M
<i>Polytrichum juniperinum</i>	Einerbjørnemose		2014	M
<i>Pseudoleskeella catenulata</i>	Stumptråkmose		2014	M
<i>Pseudoleskeella nervosa</i>	Broddtråkmose		2014	DV/E
<i>Ptilidium pulcherrimum</i>	Barkfrynse		2014	DV/E
<i>Ptilium crista-castrensis</i>	Fjærmose		2014	M
<i>Pylaisia polyantha</i>	Ospemose		2014	E
<i>Radula complanata</i>	Krinsflatmose		2014	E
<i>Rhizomnium punctatum</i>	Bekkerundmose		2014	M
<i>Rhodobryum roseum</i>	Rosettmose		2014	M
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	Engkransmose		2014	M
<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	Fjørkransmose		2014	M

Vitenskapelig navn	Norsk navn	RL-kategori	Siste funnår	Kommentar
Rhytidiadelphus triquetrus	Storkransmose		1980	M
Riccia fluitans	Vassgaffelmose	VU	2014	V (M) - Rikelig i grøft ved jernbanen på Midtstranda
Riccia sorocarpa	Rosettgaffelmose		2014	M
Sanionia uncinata	Klobleikmose		2014	DV/E/M
Schistidium rivulare	Bekkeblomstermose		2014	V
Schistidium submuticum submuticum	Rekkeblomstermose		2014	M
Sciuro-hypnum populeum	Ospelundmose		2014	DV/E
Sciuro-hypnum reflexum	Sprikelundmose		2014	M
Sciuro-hypnum starkei	Strølundmose		2014	DV/M
Sphagnum girgensohnii	Grantorvmose		1980	M
Sphagnum squarosum	Spriketorvmose		1980	M
Syntrichia ruralis	Putehårstjerne		2014	M
Thuidium assimile	Bakketujamose		1980	M
Thuidium recognitum	Kalktujamose		1980	M
Tortella tortuosa	Putevrimose		2014	M
Tortula truncata	Åkertustmose		2014	M
Trichodon cylindricus	Rubust		2014	M
Trichostomum crispulum	Kalksvamose	DD	2014	M - Relativt rikelig på kalkberg på Tjuvholmen
Warnstorfia fluitans	Vassnøkkemose		2014	M

Beskrivelse av viktige miljøer for moser i området

Kalkberg/kalkmark

Ved Tjuvholmen finnes et lite areal med små kalkknauser og åpen kalkmark. Her ble det funnet en del arter som trolig bare finnes her i reservatet. Her ble det funnet flere sjeldne og/eller truede arter. Flokekrypmose *Hygroamblystegium varium* (EN) ble funnet i strandkanten. Dette er en art med svært få funn i Norge. Kalksvamose *Trichostomum crispulum* (DD) er en liten og ganske anonym art som ble funnet i bergsprekker, både rett innenfor og utenfor reservatgrensa. I tillegg ble den sjeldne rekkeblomstermose *Schistidium submuticum* var. *submuticum* gjenfunnet på lokaliteten. Tidligere er også hårklokkemose *Encalypta sphenoloba* (EN) påvist på lokaliteten, men denne ble ikke gjenfunnet i 2014. Kalkbergene ved Tjuvholmen er ganske sterkt påvirket av tråkk og slitasje, noe som trolig virker negativt på mosesamfunnene.

Åpne starr- og grasdominerte enger

Dette miljøet danner til dels ganske store arealer i reservatet. På grunn av reguleringen av Mjøsa er disse miljøene kunstig tørre store deler av året. Dette har ført til at utvalget av moser ikke er så spennende som man kunne forvente. Store deler av disse arealene er dominert av palmemose *Climacium dendroides* og engbroddmose *Calliergonella lindbergii*, to vanlige arter som ofte er å finne i forstyrrete og seminaturlige miljø. Et knippe andre vanlige tørketolerante sumpengarter inngår også. En svært sparsom forekomst med stjernekrypmose *Amblystegium radicale* (EN) ble påvist ved Midtstranda.

Vierskog og –kratt og andre løvskoger

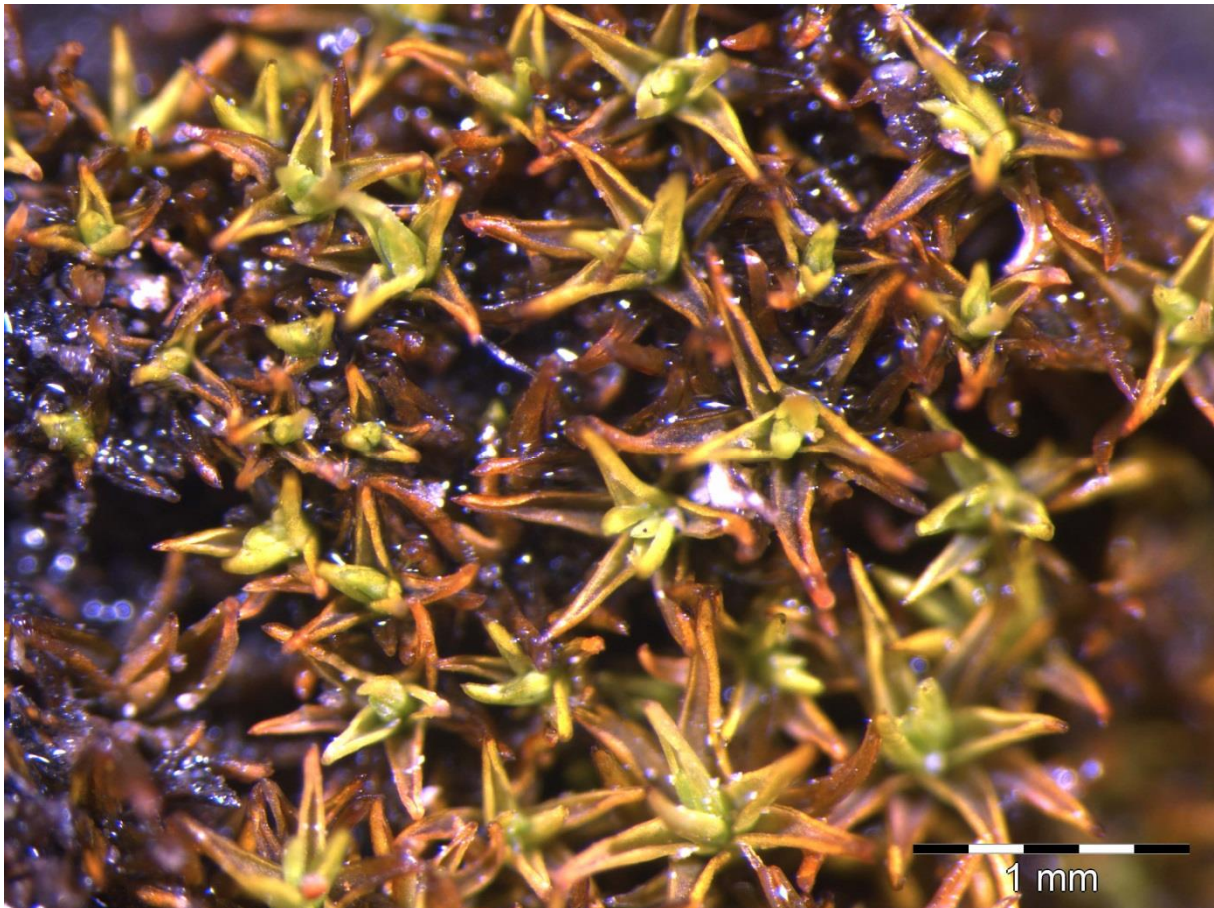
I disse miljøet finnes et relativt godt utvalg med pleurokarpe arter i familiene Amblystegiaceae, Campyliaceae og Brachytheciaceae. Det ble ikke påvist noen særlig sjeldne eller truede arter, men disse områdene har et relativt rikt mangfold med potensiale for enkelte rødlistearter. Viktige voksesteder i disse miljøene ved basis av grove trær, på steiner og på dødved. I litt fuktige miljøer finnes også en del epifytter, men potensialet for sjeldne og arter i denne gruppen er lite i Åkersvika.

Elver og elvekanter

Det er spesielle mosesamfunn som er knyttet til steiner, røtter og annen ved i eller langs vassdrag. Dette elementet er til stede oppover langs Flagstadelva. Her forekommer blant annet striglekryp mose *Hygroamblystegium fluviatile* (NT) i relativt rikelige mengder. Elvekanter er også viktige miljøer for kortlivde arter knyttet åpen leire og annet fint substrat, selv om det ikke ble påvist noen særlig sjeldne arter i dette elementet langs Flagstadelva. Det er imidlertid på høsten at disse artene er lettest å påvise.

Andre områder

Åkersvika NR er omringet av utbygde arealer, noe som fører til at noe areal med kunstmark finnes også innenfor reservatet. Dette kan være grøfter, fyllinger, brufundamenter e.l. Slike miljøer kan av og til være ganske rike på moser, særlig dersom substratet er kalkrikt.

Kalksvamose *Trichostomum crispulum* (DD) fra Tjuvholmen i Hamar kommune

Litteratur

Artskart. 2014. Artsdatabanken og GBIF Norge.

<http://www.artsdatabanken.no/artskart>

Wold, O. 1983. Vegetasjonen i Åkersvika naturreservat ved Mjøsa, Hamar, Vang og Stange kommuner i Hedmark. Hovedf. oppg. Univ. Oslo. 209 s.

Wold, O. 1993. Åkersvika naturreservat. Vegetasjon og Flora. Vegetasjonsøkologisk grunnlag for skjøtselsplan. Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernavdelinga. Rapport 11/93. 46 s.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdsetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>